

Předplácí se

Pro Prahu: celoročně 5 zl., půlletně 2 zl. 50 kr., čtvrtletně 1 zl. 25 kr.
 Pro venkov: celoročně 5 zl. 60 kr., půlletně 2 zl. 80 kr., čtvrtletně 1 zl. 40.
 Jednotlivá čísla prodávají se po 12 kr., jednotlivé přílohy hud. po 50 kr.
 Za inseráty se platí pouze 2 kr. za řádek drobného písma.

DALIBOR.

časopis

věnovaný zájmům světské i církevní hudby a zpěváckých spolků českoslov., zároveň pak organ „Matice hudební“

s četnými přílohami hudebními.

Redaktor:

Dr. Ludevít Procházka.

Vychází každou sobotu.

Majitel:

Emanuel Starý.

Památné dni hudební.

5. září 1775 * Frant. Weiss, prof. pozaunu na konservatoři pražské — v Kozlech (u Loun).
 " " 1791 * Jak. Meyerbeer, operní sklad. — v Berlíně.
 " " 1820 * L. Köhler, sklad., hud. spisovatel a pedagog — v Branšviku.
 6. " 1781 * A. Diabelli, sklad. — v Mattsee u Solnohradu.
 " " 1781 * Vinc. Novello, angl. skladatel — v Londýně.
 " " 1791 I. prov. Mozartovy zpěvohry „Kouzelná flétna“ ve Vídni.
 " " 1806 * Jos. Procházka, skladatel — v Domašíně.
 " " 1815 * K. Kontski, houslista — v Krakově.
 7. " 1819 † J. L. Dupont, výb. čell. a sklad. — v Paříži.
 8. " 1760 * M. L. Cherubini, slovut. sklad. — ve Florencii.
 " " 1822 † Jos. K. Ambrož, op. zpěv. a sklad. písní — v Berlíně (nar. 6. května 1759 v Krumlově).
 " " 1822 * Václ. Růžička, výtečný varh. a sklad. — v Jarměřicích (na Moravě).
 " " 1842 * Antonín Dvořák, sklad. — v Nelahozevsi.
 " " 1856 † Jos. Spanner, flétista — v Praze.
 9. " 1869 † Otto Jahn, hudební spisovatel — biograf Mozartův — v Göttingách.
 10. " 1687 † Šimon Sechter, sklad. a theor. — ve Vídni.
 11. " 1737 * Jos. Mich. Haydn, slovutný skladatel — v Roravě (v Uhrách).
 " " 1807 * Hynek Lachner, sklad. — v Rainu (v Bavořích).
 " " 1825 * dr. Edv. Hanslík, hud. spis. — v Praze.

Hudba v XI., XII. a XIII. století.

(De Coussemakera „histoire de l'harmonie au moyen age“ — „Sriptores de musica medii aevi“ a „l'art harmonique aux XII. et XIII. siècles“.)

Žádné umění nehonosí se literaturou tak starou, bohatou i rozmanitou, jako hudba. Encyklopedické toto umění — jež se dotýká všech odvětví činnosti duševní: fysiky materiálním svým živlem, zvukem; bohoslužby velikou mocí nad lidskou myslí; literatury úzkou svou souvislostí s básnictvím — honosí se předností vzácnou, že pobádalo nejslovutnější myslitele všech věků, Platona, Aristotelesa, Augustina, Rousseau-a k vypátrání svých tajemství.

Od znamenitého spisovatele hudebního Aristoxena, jenž byl současníkem Alexandra velkého

(330 před Kristem) až na naši dobu, každé století přičinilo svým příspěvkem k této nesmírně bohaté literatuře a hudební věda jediná mezi všemi ostatními vědami těšila se neobyčejnému tomu štěstí, že nikdy, ani v nejsmutnějších pro kulturu duševní dobách, nezůstala úplně státi, ba tvrditi lze, že v tomto oboru není žádné mezery mezi pohanskými doby dávnověkými a světem křesťanským. Spojujícím článkem mezi oběma těmito velikými epochami hudebními jest Boëtius (500 po Kr.), nešťastný ministr Theodoricha, krále Gothův.*) Slovný tento spisovatel, jehožto spisy o hudbě pojednávající podávají ještě věrný obraz staré theorie řecké, žil skoro současně se svatým Řehořem, představitelem všénárodní a praktické hudby církevní. V následujících dvou stoletích trochu klesá tvůrčí síla, aniž by zcela se byla zastavila, avšak ku konci IX. století opět počíná nový ruch se vyvinovati; v XI. století konečně vystupuje celá řada znamenitých theoretikův, Guido z Arezza v jich čele a od té doby objevují se v tomto oboru vždy nová jména až na dobu nejnovější.

Aby sobě laskavé naše čtenářstvo učiniti mohlo pojem o velikém bohatství bibliografie hudební, kterouž máme po ruce, budiž podotknuto, že sbírky, uveřejněné Meibomem, Gerbertem a Coussemakerem obsahují 75 původních spisů o hudbě starého a středověku; a kdož ví, jak vzácné rukopisy ještě v různých knihovnách dosud odpočívají neodkryty?

Při tak velikém množství spisů o hudbě pojednávajících mnohý by ovšem mohl míti pevně za to, že známe dějiny umění hudebního až do nejmenších podrobností; bohužel však nám k tomu schází ještě velice mnoho, bohužel je ještě mnoho mezer nevyplněných, neznámých, nesrozumitelných dob, neboť překročíme-li z oboru hudební nauky, z theorie k živému, praktickému umění, tu pojednou mění se

*) Boëtius byl r. 524, obžalován byv z zrádných piklů, odpraven v Pavii. Red.

celý obraz i potkáváme se zde s největší chudobou. — Literatura starých věků chová sama v sobě slavnou svoji historii; dějiny výtvarného umění mohou býti na jisto postaveny pomocí pomníků a ze starých věků nám zachovaných zřícenin a pozůstatků. Dějiny umění hudebního naleznouť však lze jen v knihách a i tam, kde myslíš, že šťastně jsi postihl umělecké dílo nějaké, nenalezneš než spekulativní theorii anebo všeobecné rozumování filosofické: umělecké dílo, vyjímaje některé výtvořky z relativně moderní doby, žádné nás nedošlo.

Co se přede vším týče hudby starého věku, čítáme v celku jen velmi skrovný počet nápěvů, z nichžto pouze u jediného lze míti za to, že pochází z dob předkřesťanských, jest to zbytek pythické ody Pindarovy; konečně malé pojednání nejmenovaného, kteréž uveřejnili Vincent a Bellermann, jak se zdá, úryvek to nějakého návodu ku hře na nějakém nástroji hudebním. Vzácný tento zbytek obsahuje rozličná cvičení pro začátečníky a končí 12taktovou melodií instrumentální. To je veškerý odkaz, nám zůstavený z dob pohanských.

První památky umění hudebního z dob křesťanských objevují se okolo r. 900; zde však nám co činiti jest s neurčitým, nejasným písmem notovým, ježto důkladně rozluštití sotva kdy bude lze; míníme tak zvané neумы. Vyjímaje některé úryvky latinským písmem notovým, t. j. písmenami latinskými psané, nelze nám z hudebních prací Guidona z Arezza ničeho čísti. V starožitných těchto zbytcích umění západního výhradně zastoupena jest pouze hudba liturgická, církevní zpěv římský; vícehlasá díla většího objemu nevyskytují se před XII. stoletím, všechny podobné práce z dřívějších dob nejsou než krátké příklady, po různu v pojednáních mnicha Hucbalda, Guidona a bezprostředních jich nástupců se nalézají.

Z uvedeného vysvítá, že současný vývin hudební theorie a praxe nelze sledovati a ustanoviti dříve, až teprv rokem 1100 počínaje. Avšak máme snad proto zřící se vši naděje, že bude kdy lze rozšířiti naše vědomosti o dřívějším stavu našeho umění? Nejsme dokonce toho mínění, neboť za našich dnů povznesla se věda historická měrou tak překvapující, že nesmíme ztráceti naděje, že jednoho dne ozářeno bude jasným světlem, co ještě zastřeno hustou temnotou. Vždyť vidíme hudbu starořeckou, obor to, nepřístupný dosud většímu obecnstvu, jenž náležel jen několika málo filologům, v nejnovější době již v zcela novém světle, co mužové jako Fortlage, Vincent, Bellermann a zejména Rudolf Westphal důkladná svá bádání v tomto oboru uveřejnili.

Dalšího světla v tomto oboru kyne nám z dalšího studium církevního zpěvu římského, jakmile tento stane se předmětem ryze vědeckého bádání; doba ta snad již není tak daleka, že přikročeno bude k důkladnému proskoumání antifonáře a gradualu sv. Řehoře a poznání melodických elementů, jež bohaté tyto sbírky chovají. Snad že jednou

učenci v tom neb onom hymnu církevním poznají některý z znamenitých „nomů“ Olympusových, které prozpěvovány byly při náboženských slavnostech starých Hellenů. *)

Viděli jsme právě, že hudební ruch křesťanských zemí západních stopovati lze v celém jeho rozsahu teprv počínaje XII. stoletím, což hlavně jest výsledkem jedné z nejnovějších vymožeností hudební archäologie a skoro jedině zásluhou Coussemakrovou. **)

Dosud panovalo úplné šero pokud se týče doby předrenaissanční, ač nebyly neznámy spisy nejslovnějších theoretikův pozdějšího středověku, zejména ze znamenité sbírky opata Gerberta „Scriptores ecclesiastici de musica sacra potissimum,“ kteráž zahájila novou éru vědeckých studií hudebních. Přec však nedostalo se množství důležitých manuskriptů do veřejnosti, neboť Gerbert na př. přijal jen theoretická díla do své sbírky. Z polyfonních skladeb dřevních těchto dob známo bylo pouze několik úryvků, v časopisech uveřejněných, nad to ještě větším dílem povrchně aneb chybně podaných.

Coussemakrovi náleží zásluha, že první uvedl světlo v hudební umění středověké a z různých jeho stran a dle požadavků moderní vědy je objasnil. Nejprve uveřejnil sedm rukopisů z XI., XII. a XIII. století ve své „historii harmonie v středověku,“ díle to vážném a znamenitém. Dále uveřejnil převzácnou sbírku spisovatelů, pojednávajících o hudbě středověku, doplniv takto a na mnoze i opraviv Gerbertovo svrchu dotčené dílo. V důležité této sbírce, kteréžto vydána tiskem teprv první polovice, nalézá se znamenitý, ještě nikde neuveřejněný traktát Jeronýma Moravského, dílo to, kteréž samo o sobě tvoří takřka jakousi encyklopedii XIII. století. ***) Dále zde nacházíme pojednání Jeana de Garlande, Pseudo-Aristotelesa, obou Franconů (Kolínského a Pařížského), anglických theoretiků Waltera Odingtona, Roberta de Handlo, Jean Hanboyse a jiných méně závažných.

Poslední svou prací konečně: „Umění harmonie v XII. a XIII. věku“ dovršil Coussemaker veliký svůj úkol. Dílo toto obsahuje 50 skladeb dvou-, tří- a čtyřhlasých z znamenitého rukopisu Montpellierova, nejstarší to příklad mensurální hudby a „discantus-u“, na nás došlý.

(Pokračování.)

*) Z Plutarcha víme zcela jistě, že některé nápěvy, jež připsány byly Olympusovy, ještě ku konci I. a na začátku II. století po Kristu prozpěvovány byly při náboženských obřadech Řeků.

**) Charles Ed. Henri de Coussemaker (nar. v Bailleul r. 1795) náleží k nejslovnějším badatelům hudebním a získal si zejména četnými svými spisy o hudbě středověké nesmrtelných zásluh o dějepis hudební. Red.

***) Jeroným Moravský, současník sv. Tomáše z Aquinu, byl mnich řádu Dominikánského a rodák Moravský. Žil v klášteře u sv. Jakuba v Paříži. Rukopis znamenitého jeho traktátu nalézá se v cís. knihovně v Paříži. Muž tento zasluhuje, aby učenost jeho veliká byla i u nás náležitě oceněna i neopomineme svým časem sdělití o něm něco více čtenářstvu našemu. Red.

Čtyři slovušní mistři skladby klavírní.

III. Sonáty Haydnovy.

(Pokračování.)

V starších sonátách mistra Haydena bývá první větou obyčejně nějaké vážně a široce se proudící moderato, plno pathosu a velikých efektů, všelikými ozdůbkami koloraturními vyšňořené. Allegro a adagio je v této první větě jaksi sloučeno v jedno. V dobách dřívějších, jmenovitě u Vlachů, nelíšila se sonáta v jednotlivých částech svých valně co do výrazu myšlének. Rozličné věty v ní vyslovovaly tutéž myšlénku, tutéž náladu duševní, jenom, abych tak řekl, každá jinými slovy. Za časů Haydnových a Mozartových ale nalézáme již v adagiu sonáty více pathosu a sentimentálnosti, v allegru více svěžesti a bujné veselosti, zkrátka, kontrasty vystupují ostřeji, kolorit stává se určitějším. Jednotlivé věty sonáty tu nevyslovují tutéž myšlénku výrazy rozličnými, jádrem jich jsou myšlénky pouze příbuzné, oděné výrazy těmi nejrozmanitějšími.

Ježto tedy, jak již praveno, první věta tempa volného zastupovala stejně allegro i adagio a ježto druhá věta — finale — nesla na sobě poněkud i ráz vážného menuettu, nemusila sonáta z dob těch míti více než dvě věty, jež úplně dostačovaly. A přidal-li skladatel ještě větu třetí, pak nedal si s ní mnoho práce; v šestnácti, nejvýše v dvaceti taktech bujného tempa snaží se nám ukázati, jak byl rád, že dílo své šťastně dokončil.

Starší sonáty prozrazují nám, kterak Haydn nepatrná tato díla zprvu jen pro sebe a své přátele psal, aniž by se byl nadál, že i po stu létech budou opět a opět vydávány; a pro tuto příčinu plny jsou jakési naivnosti, ježto skladatel jich nevěděl, že píše je i pro obecnostvo širší. Nejsou ale nikterak naivní v běžném slova toho významu; jsou to i ty největší a nejvelikolepější věty, v nichž jest ona naivnost pouhým zapomenutím na sebe sama, obecnostvo širší a vynecháním povrečných jen efektů, v nichž zalíbení nalézají lidé všedního jen vzdělání hudebního.

Mnohé ze sonát Haydnových nejsou nikterak tak jemně a půvabně zaokrouhleny, jako sonáty Mozartovy. Teprvé později ztratily sonáty Haydnovy hranatosť slohu ryze německého a nabyly půvabu vzorů čistě vlašských. Proto Haydn v mládí svém ve svých sonátách jeví se býti mnohem mužnějším, pevnějším, než Mozart, jehož skladby plny jsou ženské takřka měkkosti; v pozdějším věku ale vidíme u obou mistrů kontrasty tyto zúplna zaměněné. Nezůstal tedy Haydn ve svých sonátách (jakož i v kvartetech a symfoniích) při směru starších prací svých; ano, sledující nit chronologického jich pořádku, seznáme snadno, kterak umění v době od války sedmileté až ku francouzské revoluci tolik nabylo pathosu a lyrického vzletu (srovnej v Holleho vydání sonát Haydnových č. 3, 11, 18 s č. 30—34);

kterak veškeren psychologický obzor umělců stává se nekonečně dalekým a určitějším (srovnej č. 2, 14, 25 se všemi svrchu uvedenými staršími sonátami), hranatosť pak a omezenost forem se vyrovnává (č. 15—17), kterak sonáty stávají se fantasií i obsahem bohatšími (č. 9); zkrátka, Haydn komponuje s tím vědomím, že nepíše více pro obecnostvo pouze německé, ale světové. To zvláště jasně a zřetelně lze pozorovati na londýnských jeho symfoniích a kvartetech.

Když v prvních desítiletích našeho století vyšlo v Lipsku souhrnné vydání sonát Haydnových, omlouvali se vydavatelé, že skoro třicet starších sonát vynechali, ježto dle mínění jich jsou poněkud „zastaralé“ (!). To zúplna odpovídalo despotismu, jakýmž nad vkusem obecnostva panovala tehdejší tak zvaná „škola romantická“. Za to ale ve Francii jinak o starších oněch sonátách a kvartetech smýšleli; nevynechaliť v souhrnném jich vydání pařížském, tehdejšímu konsulovi Bonapartovi věnovaném, žádné z nich, věduce dobře, že nepatrné tyto a přec tak svěží, fantasie plné plody musy Haydnovy jsou a zůstanou povždy ozdobou každého vydání souhrnného.

Sonáty Haydnovy velmi zřídka jak u veřejnosti, tak v privátních kruzích slýcháme; za příčinou toho uvádějí mnozí „umělci“, buď že prý jsou příliš lehké, nebo staré, nijak neodpovídající vkusu nynějšího obecnostva. Co se týče výroku prvního, slýcháme jej od lidí, kteří cenu nějaké skladby váží dle nesnadnosti interpretování. Co se pak týče výrazu „starý“, tož velmi často stává se, že starší skladby bývají plny mladistvého ohně, že nijak toho nezasluhují, abychom snad proto, že před léty byly psány, jimi povrhali. Bohužel ale nejsme v hudbě, kteráž za všeobecným vzděláním esthetickým u nás pokulhává, ještě tak daleko. Velká část umělců a přátel umění, povrhující skladbami nepatrnějšími a vzdor tomu genialními, honí se po komposicích pathetických, plných efektů, někdy i lichých a povrečných, právě jako to bylo i u literátů německých v tropickém vedru doby romantické. Kéž by jim skladby Haydnovy staly se obcerstvujícím pramenem, u něhož by dosáhli poznání, že i mnoho nového jest zastaralým a mnohé staré věčně mladým!

(Pokračování.)

Z ciziny a Rakouska.

** Z Mnichova. (Pův. dop. 26. srpna.) Od té doby, co dvorní kapelník Levi sem byl povolán, přibývalo vždy čilejšího ruchu v zdejších poměrech hudebních, čehož zásluhu však nemá pouze muž tento, jest to spíše jakási konkurence obou prvních kapelníků při zdejším divadle, Wüllnera a Leviho, z nichž každý druhého předčítí se snaží dokonalými a zajímavými výkony. Tak na příklad slyšeli jsme v měsíci květnu (mimo Rienziho) veškeré zpěvohry Richarda Wagnera, počínaje „Hollandanem“ až po „Walkyru“. „Tristana“ řídil Levi (v ohledu tom první nástupce Hanuše z Bülovů — druhým byl

brzo na to dvorní kapelník Lassen ve Výmaře) a sice způsobem nad míru skvělým. „Tristan“, který se opět 3. a 6. září zde provozuje, zůstane povždy perlou zdejšího repertoaru, neb se s těžší vyskytnou jinde síly podobné jako jsou manželé Voglovi pro hlavní úlohy „Tristana“ a „Isoldy“. Na místo dřívější primadony slč. Stehle-ovy, která se byla provdala, nastoupila slč. R a d e c k e - o v a, veliký to talent, která též namahavou úlohu „Brunhildy“ ve „Valkýře“ převzala. Pro nás zajímavé jest, že slč. Radecke-ova má velikou zálibu v našich národních písních, s kterými se pilně obírá a z nichž několik v letošních abonementních koncertech král. akademie v původním znění hodlá přednésti. Nejzajímavější osobou při zdejší zpěvohře jest doposud staříčkový baritonista Kindermann, jehož v skutku fenomenální hlas svou plnou silou a krásou si zachoval. Však i celá rodina Kindermannova zdědila po otci pěvecké nadání, jedna dcera nyní zpívá pohostinsku v Praze na německém divadle, druhá dcera je při muichovské zpěvohře, a syn jeho je angažován v Hamburku. — V koncertním sále se letos obzvláště pěstoval Brahms, o kterém se dlouho proslýchalo, že má převzít místo ředitele královské hudební školy, kteréžto místo po odchodu Bülova až doposud nebylo obsazeno. Brahms zde též vystoupil co pianista, hrál svůj klavírní koncert, který jest co do všeobecně hudební části mistrovským dílem, méně však pianistům se líbí klavírní část, která na mnoze leskem orchestru trpí. Též Berliozova skvělá díla orchestrální počínají se zde ujmáti a došla jmenovitě obrovská symfonie „Child Harald“ letos velikého úspěchu. Mezi pianisty vynikal letos Hanuš Bussmeyer, který po delším pobytu v jižní Americe opět sem se navrátí a nyní povolán byl za profesora klavíru na král. hudební školu. Umělci tomu, který již nyní rozhodně náleží mezi první zástupce svého nástroje, kyne zajisté skvělá budoucnost. Co koncertní zpěvačka došla největší obliby slč. Meysenheymova (rodem pocházející z Indie), žakyně kapelníka Dessoffa ve Vídni a nyní člen zdejšího dvorního divadla. Půvabným svým zpěvem, krásným, libozvučným orgánem a velikou svou technickou dokonalostí dovedla si slč. Meysenheymova vydobýti v krátké době veškeré sympathie umění milovných kruhů zdejších a každé její vystoupení v sále koncertním potkalo se s bouřlivými ovacemi. — Veliký koncert odbýval se v červenci, při kterém se účastnili téměř veškerí zde žijící instrumentalisté. Mohutný ten orchestr, pozůstávající z 262 hudebníků, provedl mimo jiné skladby též předeheru k „Meistersingrům“ a slavnostní pochod od Müllera s mistrovskou dokonalostí, která dovršila mohutný dojem tak velikého sboru instrumentálního. Mnoho krásného slyšeli jsme též v koncertech, které uspořádal zdejší spolek umělců „Tonkünstler-Verein“. Spolek ten obral si za účel, předváděti obecenstvu zvláště skladby novějších mistrů, čeho je tím více zapotřebí, čím více si veliké koncertní ústavy libují ve směru konservativním. Mimo jiné skladby slyšeli jsme zde též

tři národní písně české (v překladu našeho rodáka, komorního zpěváka Vialy) pro smíšený sbor od zdejšího profesora Sachse upravené. Též náš Smetana byl v programu zastoupen třemi čísly z „Prodané nevěsty“, která však bohužel pro ochuravění tenoristy musela vypadnouti. Velikolepým výkonem bylo provedení velikolepé mše do H-moll pro sola, dvojí sbor, orchestr a varhany od J. Š. Bacha pouze silami kr. hudební školy ve prospěch zřízení pomníku pro Šeb. Bacha v Eisenachu. Kdo zná, jaké síly vokální vyžaduje Bach v tomto svém arcidíle jak pro sola tak i pro sbor, ten se podiví, že bylo dílo to provedeno ústavem, kde práce odborné nedovolují obírat se studiem neslýchaně těžké skladby v čas obyčejného vyučování, ten i pochopí, jak výborně je organisován vokální sbor hudební školy, který v době pěti neděl a pouze v mimořádných zkouškách skladbu tuto nastudoval a dokonale provedl. Zásahu takovéto vymoženosti, jakou se žádný jiný ústav hudební honosit nemůže, má jedině dvorní kapelník Wüllner, jehožto system sborového zpěvu jest zajisté nejdokonalejším v tomto oboru. Doufám, že mi čtená redakce těchto listů poskytne příležitost, promluvit jednou obšírněji o studiu se sborem dle zásad Wüllnerových, jichžto výbornost od znalců jest všeobecně uznána.*) Mimo Bachovy mše provozovala hudební škola Spohrovu „Jessundu“ v residečním divadle a domohla se i tímto představením všeobecného uznání. Zbývá mi ještě se zmíniti o velké pěvecké slavnosti, ku které přes 5000 cizích zpěváků z celého Německa, z Rakouska, ze Švýcar a i z Ameriky se sem dostavilo. Že by ze spolčení takového počtu zpěváků (bylo jich všeho všudy i se zdejšími právě 6000) nějaký umělecký výsledek vyplýval, toho se nadíti asi nikomu nenapadne, neb každý snadno pochopí, že hlavním účelem takových sjezdů jest společné pití a vyrážení-se, a nikoliv umělecký výkon. A v skutku, jakkoliv nádherná úprava skleněného paláce, který poskytuje asi 10.000 posluchačům místa, byla co možná příhodná, a jakkoliv program dvou koncertů obsahující jména všelikých starších i moderních skladatelů byl velmi zajímavý, přece zvukový dojem 6000 zpěváků a tří vojenských kapel nemohl přehlušiti společnou zábavu a veliký šramot, v kterém si libovalo oněch 10.000 posluchačů v ohromné té budově. Co dirigenti vystoupili Lachner a Wüllner z Mnichova, dr. Faisst ze Stuttgartu, Brambach z Bonnu, Gernsheim z Rotterdamu, Herbeck z Vídne, staříčkový Möhring z Drážďan, Langer z Berlína atd. atd. Z čísel provedených zajímala nejvíce „Macte imperator“ od Lachnera, lesní píseň od Herbecka, „Siegessang“ od Wüllnera a „Römische Leichenfeier“ od Gernsheima. Nejzdařilejším číslem slavnostního programu byl společný výlet na krásné jezero Stahrenberské, kde se i nesčíslný počet Mnichovanů a obyvatelů z v okolí byl shromáždil. Že při všeobecné veselosti a následkem výborného

*) Velice se zajisté čtenářstvu našemu zavděčíte. Red.

bavorského sladu nechyběly i tragické epizody, rozumí se samo sebou, tu se jeden utopil, tam jiného ranila mrtvice, jedna dáma vypadla z vlaku, jiná zase uhořela atd. V příštích dnech sem přibude Hanuš z Bülovů, by se účastnil svadby svého bývalého žáka a miláčka Buonamiciho, nyní profesora na konservatoři ve Florencii (jehož koncertní ouverturu filharmonikové v Praze loňského roku provozovali).

K. K.

** *Edmund Krečmer* vydal v těchto dnech u Fr. Kistnera klavírní výtah své nové opery „Die Folkunger“. (Cena 5 tolarů.) Jmenovaný komponista jest rodem Čech. Mladší jeho bratr představil se nedávno redaktoru tohoto listu i vyžádal si od něho Wenzigovo libretto „Žizka před Prahou“ s dovolením básníkovým ku komponování. Řada našich komponistův dramatických byla by tedy opět novým údem rozmnožena. Mladistvému komponistu přejeme štěstí k této první jeho větší práci.

** *Vídeňská dvorní opera* byla dne 15. srpna Wagnerovým „Tannhäusrem“ otevřena.

** *Berlínská dvorní opera* byla dne 17. srpna Webrovým „Oberonem“ otevřena.

** *Adelina Patti* stráví nastávající zimní sezonu střídavě v Moskvě a Petrohradě a sice v prvnějším městě od 7. října až do 20. listopadu, v posledním pak od 24. listopadu až ku zavření divadla před velkými posty v Rusku.

** *Nachbauer* vystupuje pohostinsku v Berlíně v divadle Krollově s velkým úspěchem. Zvláště se líbí co „Postillon z Lonjumeau“ vzdor tomu, že v loni v též partii Wachtel velké triumfy na témže jevišti slavil!

** *Dvorní kapelník Rietz* v Drážďanech slaví na den 31. října své 40leté jubileum co dirigent.

** *Vieuxtemps* opustí na dobro Brusel a odebere se do Paříže. Co nástupce jeho jest jmenován co profesor houslí na Bruselské konservatoři polský houslista Věňavský.

** *Spolek hudebních skladatelů ve Francii* za předsednictví pp. Ambr. Thomasa, H. Rebera, Felic. Davida, Vict. Masséa a Vaucorbeila podal nedávno národnímu shromáždění memorandum, v němž si stěžuje na nynější žalostný úpadek umění hudebního ve Francii a na chudobu, vyžilost a nepořádky repertoiru divadla lyrického. V onom memorandum žádá se větší činnosti a rázného se vzchopení ředitelstva opery comique, žádá se vyřízení oprav théâtre lyrique na náměstí Châtelet. Petice ta jest ode všech známých komponistů francouzských podepsána.

** *Varšavská divadla*, jež stála posud pod dohlídkou generálního guvernéra, jsou nyní odevzdána dohlídce ministerstva vnitra.

** *Alhambra* v Londýně provedla dne 3. září novou triaktovou komickou zpěvohru: „Žena ďáblova.“ Libreto jest dle Byrona spracována od Leterriera a Vanlova, hudba pochází od M. G. Jacobiho, řiditele orchestru téhož divadla.

** *Vídeňský mužský zpěvácký spolek* nastoupil dne 22. srpna svou uměleckou cestu do Benátek. Valná část příbuzných i přátel pěvců, jichž je v plném počtu 178, spojila se s těmito v jeden celek společenský ku zajímavému tomu výletu. První koncert v Benátkách dával týž spolek dne 24. srpna v divadle „Fenice“.

** *Umělecká pouť Upsalského studentského sboru pěveckého po krajinách severního Švédska*. V minulém roce dávalo jedno oddělení sboru tohoto řadu koncertův ve všech větších jiho-švédských městech a sice ve prospěch „všeobecného fondu pro vystavění společného domu studentského.“ K témuž chvalnému účelu podnikl tentýž sbor i letos podobnou cestu, tentokráte však po severním Švédsku, kterou ukončil v těchto dnech s úspěchem znamenitým. Na severu, kde velkolepější hudební udalosti nikdy se nevyskytují, byli bujaří ti pěvci všude jako knížata s nejokázalejším entusiasmem přijímáni, a vše obyvatelstvo hrnulo se k nim, aby uslyšelo svěží, mladistvou silou překypující ty hlasy. Pakli že byl po každé piece potlesk až přes příliš bouřlivý, přec se nedá zapřít, že výkony jejich se musí za opravdu umělecké považovati. Dá se tu pouze namítati, že tito mladí pěvci veškeré techniky u vývinu postrádají a že jen mladistvá svěžest a plnost mladých hlasů co jediné vysvětlení onoho kouzelného dojmu na obecenstvo sloužiti může. Tento pěvecký sbor statných studentův Upsalských pěstuje v převážné míře národní píseň a vedle té i umělé písně od nejlepších švédských komponistův. Jest to sbor, jenž pěstuje jediné domácí živel hudební s horlivostí, vytrvalostí a následkem toho i s úspěchy skvělými. Veškeré zpěvy přednáší studentský ten sbor s největší jistotou a čistotou. Všeobecná pochvala všech znalců platila zvláště rázným, s ohněm provedeným vpádům jednotlivých hlasů i na nejobtížnějších místech. Celý pěvecký sbor Upsalských studentů čítá 200 junáků. Na letošní cestě umělecké účastnilo se jich pouze 55. Jich řiditelem jest dr. Aug. Forszmann, hudebně velenadaný, ve všech oborech vzdělaný, mladý to muž.

Dle dopisu L. Ulandra.

Kronika zpěváckých spolků a hudebních jednot.

** *Z Rožďalovic*. (Pův. dopis.) Zpěvácký spolek zdejší odbýval dne 30. m. m. výlet do blízkého Kopidna, kde v hostinci Loleškové tábořil. Při příležitosti té zapěno několik zdařilých sborů vedením ochotného a zasloužilého p. Šimona cituplně a precisně. Bohužel — požitek můj měl jen krátkého trvání — prál bych si býval poslechnouti všecky sbory (as 80 v počtu), které zpěvácký spolek zdejší většinou umí skoro nazpaměť. Divím se jen té chvalitebné skromnosti — jiný zpěvácký spolek, který zná dohromady sotva tolik sborů, co by's na prsty spočítal, již dávno mělkým svým repertoirem

využítkoval příjemné polechtání novinářské kritiky. Nemohu dosti chváliti na nejvýše svědomitou a horlivou takořka návštěvu zkoušek. — Každý člen považuje zpěv co života potřebu. Kéž bychom mohli totéž říci o ostatních našich pěveckých jednotách! — Co zvláštnost připomenouti sluší, že zde naopak obava platí o basy — neboť Bůh tak chtěl — kde Vecko se narodil, má být vždy krásných, vydatných tenorů až nazbyt! Kdo ví, jest-li není zde pole, kde se nám zrodí ještě jednou slovatný tenor!

* * * Čten.-zpěvácký spolek „Podhorák“ v Lisicích uspořádá dne 12. a 13. září za příčinou svého desítiletého trvání zábavu s následujícím programem: V sobotu dne 12. září večer o 7. hodině sejdou se veškeré jednoty v místnostech čten. spolku, odkud vyjde se v průvodu do divadla, kdež provozovati bude spolek ochotníků drama „Sedlák křivopřísežník“ od L. Grubera. Po představení volná zábava. Lístky dostati lze od 6. hod. v místnostech spolkových a u kasy. — V neděli dne 13. září: O 9. hod. ranní uvítání hostů; v 10 hod. půjde se společně do chrámu Páně. V 1 hod. společný oběd v místnostech pana Kučery. Ve 3 hod. veřejné cvičení Sokola a sboru hasičského. Na to pěvecká produkce s následujícím pořádkem: Chorál národa českého od K. Bendla. Proslov slavnostní. Overtura „Le Calife de Bagdad“ od A. Boieldieu. Smíšený sbor od B. Smetany. „Pastýřova píseň“, sbor. „Starí mládenci“, komické duetto s průvodem piana od J. Pauknera. — Za nepříznivého počasí odbývá se produkce v místnostech spolkových, kdež bude o 7. hod. taneční zábava. Vstupné pro osobu k zábavě 50 kr., pro rodinu 1 zl. 20 kr.

Zprávy z Prahy a z venkova.

* *Provedení Bendlovy „Lejly“* jest určeno na 15. t. m. Nejzdařilejší tato práce oblíbeného skladatele našeho ve svém nynějším upravení bude účinkovati na obecenstvo v hudebním ohledu zajisté co zdařilá novinka. Slušno by ovšem bylo, aby i na zevnější úpravu opery té sl. řiditelstvo něco obětovalo. Dojem celé opery jest právě vypočítán na skvělou výpravu, na zajímavé jakož i fantastické kostumy a dekorace ze světa orientalského. Zde může svědomitá a o zdar jakož i o udržení dobrého díla v repertoiru pečující správa divadelní velmi mnoho ku povznešení celku přispěti, nejen snad ve prospěch skladatele, nýbrž hlavně ve prospěch svůj; neboť jisto jest, že by se „Lejla“ v nádherném svém lesku orientalském, v bohatých barvách dekorativních obrazů státi musela na základě výtečné své části hudební nejpríjemnější operou domácí literatury hudební. Pakliže však chce sl. řiditelstvo celou výpravu — jak se dovidáme — odbyti pouhým vypraním starých, obnošených kostumů a oprášením plesnivých dekorac, pak by-

chom si ve prospěch dobré věci přáli, aby se s dílem tím raději počkalo na dobu příznivější. Tímto opery domácí nedůstojným vypravením se obecenstvo odpudí, opera se tedy — jako za onoho času — provede na nejvýše tři- neb čtyřikráte a následkem slabé návštěvy a rozmrzelosti pěvců opět zmizí. Zpěváci zapomenou po čase své partie a ztratí všechnu chuť na studování proscribovaných skladeb domácích vůbec. Pakliže se může „Čert na zemi“ a Offenbachovy kankaniady „Pytláci“ a „Modrovous“ nově, skvěle vypravit, proč se aspoň tatáž péče nevěnuje domácí opeře, jejíž cena umělecká jest všemi znalci i obecenstvem dávno uznána?

* *P. Otakar Ševčík* ve spolku s výtečným čelistou p. T. Krečmanem a skladatelem a řiditelem kůru v Pisku p. F. Gregorou podnikli na novo po jižních částech vlasti naši cestu uměleckou, navštívili Protivín, Vodňany, Prachatice a Netolice, slavíce všude výtečnou a v pravdě uměleckou hrou svojí pravé triumfy. Ve Vodňanech, kde účinkovali při akademii, pořádané studujícími vysokých škol, byla čísla jimi přednesená perlami celého programu. Sehráli před obecenstvem nejvýše vybraným serenadu L. v. Beethovena pro housle, violu a čello s takou určitostí a precisností, jakouž jen od umělců tak renomovaných očekávati možno. Pan Ševčík hrál co číslo solové baletní fantasii Beriotovu a p. Krečman koncert Jiřího Goltermana — jak, o tom, tuším, netřeba mluvit, jména jich mluví sama za sebe. Neméně vděčné posluchačstvo našly variace z A-dur kvartetu Beethovenova, kdež svrchu jmenované umělce vydatně podporoval pan Jelínek, řiditel kůru ve Vodňanech, co druhý houslista.

* Na výroční den úmrtí proslulého našeho skladatele církevního V. E. Horáka (dne 3. t. m.) sloužena byla v hlavním farním chrámu P. Marie před Týnem smuteční mše, při kteréž provedeno bylo řízením p. Fr. Kavána Horákovu druhé rekviem pro mužské hlasy.

* *F. Korel*, čellista, přijal opět engagement u z. divadla v Štýrském Hradci.

* Řiditelům kůru patronatu pražského bylo c. k. místodržitelstvím ve srozumění s kníž. arcib. konsistoří povoleno, aby dostávali měsíční své platy ne jako dosud v dekursivních, nýbrž budoucně vždy v předběžných částkách, dále aby jim vždy bylo i příbytečné v oněch měsících vyplaceno, na něž termíny činžovní právě připadají.

* *Minulou neděli* navštívili chrám sv. Vojtěcha, aby si poslechli, jakým směrem bere se na tamnějším kůru reforma hudby chrámové vedením p. profesora Foerstra, následující pánové: P. Konrád, kooperátor z Tábora, Josef Holuška, řiditel kůru v Českém Dubu, prof. Černý z Petrohradu a Jos. Muchka, řiditel kůru v Týnci u Klatov.

* *Z Vodňan.* Velkolepý koncert zde uspořádali v neděli dne 30. m. m. studující vysokých škol za spoluúčinkování p. Otokara Ševčíka, koncertního mistra a člena carské kapely v Petrohradě,

p. Th. Krečmana, výtečného čellisty, p. Fr. Gregory, umělce na kontrabas, p. Hynka Jelínka, virtuosa na housle (řiditele kůru ve Vodňanech,) tenoristy p. Jana Trochlila, zpěv. spolku a četného sboru dám a pánů. Čistý výnos věnován fondu stipendijnímu.

* *Z Chlumce nad Cidlinou.* (Pův. dop.) Slavnost odhalení pomníku Klicperova děla se, jak všeobecně známo, způsobem genia Klicperova důstojným i bylo by zbytečno, chtít se o popsání slavnosti té v těchto listech šířiti, hledíce k obšírným zprávám, které již denníky naše v té příčině přinesly. Chci se pouze na popsání hudební části její obmeziti a úplný seznam jednot a deputací pěveckých spolků podati. Súčastnily se slavnosti naší následující jednoty dívčí a smíšené: „Libuše“ ze Žiželic, „Ludmila“ z Pardubic, „Ludiše“ z Jičína, „Beseda“ z Prahy, „Libuše“ z Josefova, „Božena“ z České Skalice, „Ludiše“ z Králové Dvora, „Vesna“ z Hořic, smíšený pěvecký spolek z Nové Paky, „Cidlina“ z Chlumce. Z mužských pěveckých spolků: „Lubor“ z Nového Bydžova, „Hlason“ z Nové Paky, „Vlastimil“ z Kuklen, „Čech“ ze Žiželic, „Ratibor“ z Hořic, „Slavjan“ z Hradce Králové, „Hanka“ ze Smiřic, „Zvonář“ z Drahoraze, zpěvácký spolek z Přelouče, „Tyl“ z Kutné Hory, „Dobroslav“ z Kolína, „Zvukobor“ z Chocně, „Hlahol“ z Králova Městce, „Velký Poděbrad“ z Poděbrad, „Lubor“ z Jičína, „Záboj“ z Králové Dvora a „Boleslav“ z Mladé Boleslavi. Skoro všechny spolky byly většinou svých členů zastoupeny i byl to zajisté imposantní průvod, když pěvecké jednoty z budovy školní se svými prápory na „Turovku“ se ubíraly. Nejskvělejším momentem slavnostním byla zajisté vzorně přednešená kantáta pro mužský sbor z pera našeho Bendla, vedena p. řiditelem V. Laňarem. Výbor zaslal kantátu tu všem jednotám, jež súčastnění své byly opověděly, a účinek byl velikolepý. Na 200 pěvců spojilo tu své hlasy v jeden mohutný proud zvukový, jehož harmonické střídání mocně srdce všech přítomných dojívalo. Solovou část v střední větě sboru zapěly velmi něžně vybrané síly všech pěveckých jednot. Po odhalení pomníku přednešena byla kantáta pro smíšený sbor od Jos. Maláta, učitele v Hořicích. Sbor tento jest velice melodický a proto i širšímu obecenstvu hudby neznalému velmi přístupný. Jestliže hned v sobotu sbor tento pouze domácími spolky „Klicperou“ a „Cidlinou“ přednešený takový dojem v obecenstvu vyvolal, že v hlučný potlesk vypuklo, byl účinek jeho v den slavnosti, kdy veškeré spolky se súčastnily, daleko velikolepější. Sbor tento řídil s chvalnou znalostí a obratností pan skladatel sám. Číslo programu z á b a v y o d p o l e d n í tvořily sbory, které v zimních zábavách „Hlaholu“ a jiných pěv. spolků úspěchu došly. Byly to sbory mužské: „Bětulinka“ od Nesvadby, „Česká muzika“ od Lva, „Poslední sklenka“ od Pauknera, pak sbory smíšené: „Brouk a růže“ od Veita, „Návrat plavců“ od Bazina a „Krádež“ od Blodka. Ze sborů těchto

přednešena pouze „Bětulinka“, pak „Brouk a růže“ a „Návrat plavců“ za přispění dívčího pěveckého spolku „Libuše“ z Pardubic, kterýžto spolek nejenom sbory slavnostní, nýbrž i ostatní výborné nastudovány měl. Sbory ty, ač pečlivě nastudované i přednešené, neměly přece žádoucího úspěchu, neboť nebylo pro produkci ani příznivého místa, ano i za nastalého větru počasí produkci pod širým nebem valně nesloužilo a proto od přednešení ostatních čísel programu bylo upuštěno. Bratrský spolek Novopacký „Hlason“ s pěveckou jednotou „Čech“ ze Žiželic zapěly vzorně mužský sbor „Naše hory“ od řiditele „Hlasoně“ pana Fr. Záhorského z Nové Paky, za jehož vzletné provedení se jim hlučné pochvaly dostalo. Výborný výsledek všech během slavnosti přednešených sborů dlužno na prvním místě připočísti p. V. Laňarovi, řiditeli obecných škol chlumeckých, který v době, kdy oba zpěváčtí spolkové od svých řiditelů pro malicherné příčiny opuštěny, již již rozpadnutím hrozily, sám ve cvičení i řízení sborů se uvázal. Kéž by i dále ku blahu pěveckých jednot působiti chtěl! Rovněž i bratrským pěveckým jednotám a jich cvičitelům plná chvála přísluší, neboť pouze jich přičiněním po jediné společné zkoušce sbory korektně byly provedeny. Nelze též mlčením pominouti zásluhy řiditele kůru pana učitele J. Vokrouhleckého, jakou sobě dobyt řízením slavnostní mše do b-dur od Czaskovského, při slavnosti sobotní za spoluúčinkování vřkolních pánů učitelů. Část orkestrální obstarala první cenou poctěná kapela „Sokola“ Kolínského, osobním řízením pana Kmocha. Přednášky její došly zasloužené pochvaly, zejména zastaveníčko při pochodňovém průvodu (u rodného domku Klicperova), pak slavnostní instrumentální předehra od Tittla před slavnostním představením. Při nedělním koncertu řadila se důstojně ke kapele Kolínské kapela „Sokola“ Jičínského.

Listárna redakce.

- P. R. A. Srdečné díky. Pošleme co nejdříve.
 P. F. B. S díky jsme obdrželi. Prosíme za další zasilku.
 P. V. St. Jsme Vám upřímným díkem zavázáni. Raďte častěji na nás si vzpomenouti.
 P. J. K. v H. Použili jsme milerádi.
 P. O. H. Mnoho zdaru Vám přejeme v novém Vašem postavení. Očekáváme od Vás brzkých zpráv.

Piano

obehrané, dobře zachovalé jest na prodej.

Bližší zprávy podá ochotně administrace tohoto listu.

Hudebniny pro piano

za velmi sníženou cenu.

Směs ze zpěvohry „Zakletý princ“ od Hřímálého místo zl. 1.60 pouze **1 zl.**

Směs ze zpěvohry „Rektor a general“ od Skuherského místo 1 zl. pouze **60 kr.**

„Perličky“, směs z národních písní od Prošky, sešit I. a II. místo zl. 1.70 pouze **1 zl.**

Ceny tyto mají platnost jen při zakázkách přímo v našem obchodě učiněných a nikoli prostřednictvím kněhkupectví.

Em. Starý a spol., 147-I.

Nejnovější hudebniny.

Tiskem a nákladem firmy

Em. Starý a spol. v Praze 147-I.

právě vyšly:

Sbirky původních českých zpěvu sešit 22.

obsahující: „Nevěsta předoucí“, „Dennice“ pro dva ženské hlasy s průvodem piana, složil J. Paukner. Cena 1 zl. r. č. Jednotlivé hlasy 10 kr. r. č. — „První státní“, čtverylka, složil Ant. Valenta-Mělnický. Cena 60 kr. r. č.

„HLAHOI“, sbírka čtvero zpěvů pro mužské hlasy:

- Sešit 51. **Kmotr bumbal**, složil V. E. Horák.
Život v háji, složil E. L. Měchura.
 Part. a hlasy 70 kr.
- „ 52. **Česká muzika**, žertovný sbor, složil Jos. Lev.
Cílým krokem, složil E. L. Měchura.
 Part. a hlasy 70 kr.

Sbírka čtvero zpěvů pro smíšené hlasy:

- Sešit 25. **Brouk a růže** dle V. H. Veita, } upravil
Na Moravu dle Javůrka, } K. Bendl.
Kalina dle E. Vašáka, }
 Part. a hlasy 80 kr.
- „ 26. **Píseň při draní** dle V. E. Horáka, } upravil
Staza čarodějnice „ } K. Bendl.
 Part. a hlasy 80 kr.
- „ 27. **Žnecká**, složil J. Nešvera.
Kdyby ten slaviček, složil J. Nešvera.
Píseň z lidu dle Mendelssohna, upravil K. Bendl.
 Part. a hlasy 80 kr.
- „ 28. **Zpěv slavnostní**, složil K. Bendl.
Lásky sen, složil A. Valenta. Part. a hlasy 80 kr.
- „ 29. **Jen do skoku** (polka), složil Al. Strel.
Poupě a políbení. Part. a hlasy 80 kr.
- „ 30. **Píseň na cestu**, dle Veita, } upravil
Stará píseň, „ } K. Bendl.
 Part. a hlasy 80 kr.

Tovačovský A. B. „Zapějme písně veselé“ pro mužské hlasy s průvodem piana. Cena 80 kr.

Pp. odběratelé „Dalibora“ obdrží 20 proc. srážky z veškerých našim nákladem vydaných hudebnin.

Právě vyšla tiskem a nákladem firmy

Em. Starý a spol. v Praze:

X. MISSA SOLENNIS

(do B)

posledni mše

od

V. E. HORÁKA,

věnovaná veledůstojnému pánu, panu

P. MAT. HEINRICHOWI,

faráři hlavního chrámu Panny Marie před Týnem.

Cena 6 zl. r. č. (hlasy i part.)

Pro pp. předplatitele „Dalibora“ 20% srážky.

V komisi firmy:

Em. Starý a spol. v Praze

právě tiskem vydány jsou:

„Tři písně pro domácnost.“

- I. „Drátenická“, pro tenor }
 II. „Na Helenku“, pro bas } Cena 60 kr. r. č.
 III. „U kolébky“, pro alt }

s průvodem piana, složil

Karel Záhorský.

Tamtéž dostati lze:

Nápěvy písní národních v Čechách.

Sbírka K. Jaromíra Erbena, s průvodem piana opatřil

J. P. Martinovský.

Svazek V. (Obsahuje 100 písní.) — Cena: 3 zl. r. č.

Kněhtiskárna

DR. J. B. PICHL A SPOL.

v Praze, Poříč, Zlatnická ulice číslo 13

nabízí své služby sl. zpěváckým a jiným spolkům a pp. nakladatelům hudebnin, upozorňujíc na svůj levný a čistý

tisk not,

jenž se vyrovná výrobkům nejhlavnějších cizích firem.